

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ จากโบราณคดีภาคใต้

✽ แปลก ศิลปกรรมพิเศษ

ใน “ตำนานเมืองนครศรีธรรมราช” ซึ่งคงจะเรียบเรียงไว้แต่ในสมัยอยุธยา กล่าวว่า พระยาศรีธรรม
โศกราช ให้สร้างเมืองขึ้น 12 นคร “บิซวด เมืองสายลือตราหนุ 1 ถูล เมืองตานถือตราวัว 1 ขล เมือง
กะลันตันถือตราสือ 1 เกาะ เมืองปาหังถือตรากระต่าย 1 มะโรง เมืองไทรถือตรางูใหญ่ 1 มะเส็ง เมือง
พิหลงถือตรางูเล็ก 1 มะเมย เมืองตรงถือตราม้า 1 มะแม เมืองชุมพรถือตราแพะ 1 วอก เมืองบันไทย-
สมถือตราวานร 1 ระกา เมืองสะอูถือตราไก่ 1 จอ เมืองตะกวดถือตราสุนัข 1 กุน เมืองกระ
ถือตราสกร 1” และใน “ตำนานพระธาตุเมืองนครศรีธรรมราช” ซึ่งสันนิษฐานว่าเขียนไว้ในแผ่นดินพระ
นารายณ์มหาราช ก็กล่าวชื่อเมืองขึ้น 12 นครตรงกัน เว้นแต่ชื่อที่เรียกว่า สะอูเลา นั้นเป็น อูเลา ใน
ฐานะที่ชาวพม่าเป็นเจ้าของ สงขลา ก็รู้สึกยินดีว่าสงขลาไม่ได้ขึ้นกับนครศรีธรรมราช แต่ท่านผู้หนึ่งกล่าวว่า
สะอูเลา หมายถึง สงขลา ไม่ทราบว่าเป็นอย่างไรมาอย่างไร

จับประเด็นว่าเวลานั้นนครศรีธรรมราชเป็นอาณา-
จักร์เอกเทศ และเป็นใหญ่เหนือเมืองต่าง ๆ ในภาคใต้
ตลอดไปถึงธานี กะลันตัน ปาหัง ไทรบุรี ตอนต่อมา
เล่าเรื่องเมืองขึ้นทั้ง 12 แห่งว่ามาช่วยก่อ และฉลองพระ-
มหาราชด้วย ข้อความนี้เป็นในสมัยใดไม่ได้บอกไว้
แต่ในตอนต่อมาได้ระบุไว้แห่งหนึ่งคือศักราช 1196 ตรง
กับ พ.ศ. 1817 และหลังจากปีนั้นไม่นานได้เกิดกักระ
หว่างพญาศรีธรรมโศกราชกับหัวอู๋ทอง ซึ่งพญาศรี-
ธรรมโศกราชยอมอ่อนน้อม ประมาทว่านครศรีธรรมราช
ตกอยู่ใต้อาณาของฝ่ายเหนือในสมัยสุโขทัย

ต่อมาได้กล่าวถึงใช้กำลังทำให้เมืองร้าง แล้วมี
พระพนมวังและนางสะเคียงทองออกมาปฏิสังขรณ์ ครั้น
แล้วก็แต่งเรือ 9 ลำให้แก่แขกไปครองเมืองต่าง ๆ เช่น

เจอมากินเมืองภูหิน (ว่าหมายถึง ยะโฮร์) ให้ชื่อราชา
ประหมัก เจศรีสุทหราคินเมืองตานให้ชื่อราชาฤทธิเทวา
เจสเศประวังลาให้ไปกินเมืองไทรให้ชื่อราชาพิคมัน เป็น
ต้น เจ้าเมืองเหล่านี้เรียก ราชา ทำให้ดูประหนึ่งว่าใน
เวลานั้นศาสนาอิสลามยังไม่เข้ามาถึงแถบนี้

ทวีเลือกกับปู่จากตำนานที่กล่าวได้เค้าเงื่อนว่าดิน
แดนซึ่งปัจจุบันเป็นประเทศมาเลเซีย ในสมัยหนึ่งเคย
อยู่ในอาณัติของไทย ทางฝ่ายมลายูเขาก็เล่าตรงกันอยู่
ต่อไปนี้จะจับปู่มลายูมารีความว่าจะพบเลื้อยอย่างไรบ้าง

ในตำนานเมืองไทรบุรี (The Keddah Annals)
ซึ่งพันโท เจมส์ โล แปลจากต้นฉบับภาษามลายูเป็น
ภาษาอังกฤษ และหอพระสมุดวชิรญาณจัดพิมพ์ขึ้นใหม่
ในค.ศ. 1908 มีเรื่องราวที่เกี่ยวพันกับเมืองไทยอยู่บ้าง

ซึ่งขอตัดก่อนมาแล้วดังนี้

ราชาแห่งเมือง รุม (Rum) (คือ โรม แต่โดยมากหมายถึงอาณาจักรโรมันตะวันออก ซึ่งมีนครหลวงอยู่ที่ คอนสแตนติโนเปิล และอาจกินความถึงดินแดนที่อยู่ภายใต้อำนาจของอาณาจักรนั้นด้วย ในหนังสือเก่าของไทยที่เรียกว่า โรมพิไลย ก็คงเป็นอย่างเดียวกัน) ให้มะโรงมหาวังลา เป็นทูตนำราชบุตรไปเสกสมรสกับราชธิดาพระเจ้ากรุงจีน ระหว่างทางพระยากรุทรังควานจนกระบวนเรือแตกกระจาย ราชบุตรหายไป ส่วนเรือลำของมะโรงมหาวังสาบปางที่ใกล้เกาะลังกาวิ พลัดมาขึ้นบกที่ Pulaw Srai (เกาะไทร) ณ ที่นั้นได้พบชาวพื้นเมืองซึ่งมีรูปร่างใหญ่โตเรียกว่า Cergasi (เคอระกาตี หมายถึงยักษ์) แต่ใจดีทำการต้อนรับขับสู้และอนุญาตให้สร้างที่พักพิงได้ มะโรงมหาวังลาจึงจัดการปลูกสร้างตำหนัก มีค่ายคูล้อมรอบแล้วขนานนามว่า Langkasuka (ลังกาสูกา) เพราะเหตุว่าได้สร้างขึ้นในท่ามกลางความสนุกสนานรื่นเริง (เคยมีอาตมาเก็บเก่าแก่เก็บชื่อตั้งว่านี้ แต่หนักปรากฏยังไม่ยุติกันว่าตั้งอยู่ ณ ที่ใด ถ้าสุภา ตรงกับ สุข เช่นที่ใช้กันในปัจจุบันว่า สุภา จิตา เท่ากับ สุขจิต หมายถึงความว่ายินดี) แล้วมะโรงมหาวังลาขึ้นครองเมือง และคอยเสด็จรับฟังข่าวคราวของราชบุตรด้วย

ต่อมามะโรงมหาวังลา (พงศาวดารเมืองไทรบุรี ฉบับกาลาลูกขุนในเรียกว่า พระองค์มหาวังลา) กลับไปยังบ้านเมืองเดิม แล้วให้บุตรชื่อ มะโรงมหาโพธิสัตว์ (ไทยเรียกพระองค์มหาโพธิสัตว์) ครองเมืองแทน ราชองค์ใหม่มีโอรส 3 และธิดา 1 ครั้นเมื่อต่างเจริญวัยขึ้นแล้ว ชนาก็ก็คิดสร้างบ้านแปลงเมืองให้ไปครอบครอง

องค์หัวบี่นั้นมอบให้หัวหน้าชาว เคอระกาตี ซึ่งออกชื่อไว้ 3 คน คือ Nang Sultainan คนหนึ่ง Pra Chi Sam คนหนึ่ง และ Nang Meri อีกคนหนึ่ง หัวหน้าเจ้าชนพื้นเมือง พร้อมด้วยบริวารของตน และมีชาวมาลายูสมทบไปด้วย ได้เดินทางมุ่งหน้าไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือเป็นเวลา 200 วัน ก็พบที่ชัยภูมิเหมาะจึงตั้งเมือง ณ ที่นั้นให้ชื่อว่า Siam Lanchang (สยามล้านช้าง)

โอรสองค์ที่ 2 ยกไพร่พลไปทางตะวันออกเฉียงใต้ ครั้นถึงที่แห่งหนึ่งก็เสี่ยงทายหาที่ตั้งเมือง โดยยิงลูกศรซึ่งปลายเคียวเงิน แล้วตามไปถึงที่ลูกศรตก ก็ตั้งบ้านเมืองลง ให้ชื่อเมืองว่า Negevi Perak (นครศรี เป-ระ) เนื่องจากลูกศรเงิน (เป-ระ แปลว่าเงิน เทียบ ปรีกั ถ้าเขมรซึ่งแปลอย่างเดียวกัน)

องค์ที่ 3 ซึ่งเป็นธิดานั้น มะโรงมหาโพธิสัตว์มอบภุชงค์ก็ลลิตให้เล่มหนึ่ง ภุชงค์ชื่อ Lela Masani (เลลา มะซานี) แล้วให้มนตรีทั้ง 4 (นักถึงปะตะ คำมะหงง ตะหนัง และ ยาสา) เป็นผู้ใหญ่คุมกรวยยกไพร่พลไปทางทิศตะวันออก ข้ามเขาธารละหารห้วย จนกระทั่งถึงแม่น้ำแห่งหนึ่งไม่สู้ไกลจากทะเลก็ตั้งเมืองลง ครั้นต่อมาเมื่อมีผู้คนเข้ามาอยู่อาศัยหนาแน่นขึ้นแล้ว อำมาตย์ทั้ง 4 ก็ทูลลากลับไป ตามเจ้าหญิงว่าจะให้ไปทูลราชาบิดาว่าเมืองชื่ออะไร นางก็รับสั่งว่าชื่อ Patani ตามนามภุช Masani ที่บิดามอบให้มา (เป็นมูลเหตุชื่อเมืองตานี อีกทางหนึ่ง ได้ความจากเรื่องอิเหนาฉบับสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิจว่า ภุชงค์ของอิเหนามีชื่อว่า กาละมถานี สับ ส กับ ต" ฉะนั้นภุชงค์ที่ราชาบิดาได้มา อาจตั้งชื่อตามภุชงค์ของอิเหนาก็ได้)

ส่วนโอรสองค์สุดท้าย เมื่อชนกสิ้นพระชนม์แล้วก็ได้ครองเมืองไทรบุรีสืบแทน ทรงนามว่า ราชาศรีมหาวังสา (ในพงศาวดารเมืองไทรบุรีฉบับภาษาไทยว่าไม่ปรากฏชื่อโอรส-ธิดา องค์ที่ 1-3 กล่าวถึงเฉพาะองค์ที่ 4 ว่าชื่อ พระศรีมหาวังสา คงถูกลบออกไปดังเหตุที่จะปรากฏข้างหน้า)

จำเนียรการต่อมาราชาศรีมหาวังสา ได้โอรสองค์หนึ่ง ถัดจากนั้นไม่นานมีราชทูตจากพระเชษฐาซึ่งครองกรุงสยาม นำของกำนัลซึ่งต่างมีค่าอันมาถวาย ราชทูตทูลว่าพระเชษฐามีโอรสชันษาได้ 7 ปีแล้ว มีลักษณะงามเฉลียวชายทั้งปวง ราชาศรีมหาวังสาจนปัญญาไม่ทราบว่าจะจัดของสิ่งใดไปตอบแทน อยู่มาวันหนึ่งได้เรียกประชุมขุนมนตรี และรับสั่งให้หาช่างทอง ช่างเงิน ช่างเหล็ก และช่างไม้เข้ามาให้ช่วยกันคิดทำของ เพื่อตอบแทนไปยังราชาสยาม เวลาล่วงไปหลายปีจึงตกลงให้ทำต้นไม้ทอง 1 ต้น ไม้เงิน 1 พร้อมทั้งหอกดาบคร่ำเงินและคร่ำทองครบเสร็จแล้วจึงให้มนตรี พร้อมท้าวไพร่พลจำนวนร้อยคน สมทบไปกับราชทูตสยาม นำของที่ทำขึ้นไปถวายให้เป็นของเล่นแก่ราชกุมารสยาม ราชากำชับมนตรีให้ทราบทูลพระเชษฐาว่า หากทรงมีโอรสอีกเมื่อใดก็ให้แจ้งไปให้ทราบเพื่อจัดส่งของเล่นอย่างเดียวกันมาถวายอีก รับสั่งด้วยว่าหากพระองค์เองสิ้นพระชนม์ลงก็จะส่งกายาทให้รักษาประเพณีไว้ไม่ให้ขาดสาย

ปูเมืองไทรบุรีเป็นดังว่ามานี้ แล้วแต่ว่าจะเชื่อถือเดือนกันอย่างไร ต้นไม้ทองนั้นภาษามลายูเรียกว่า บุงามัส ออกเสียงแบบไทยก็เป็น บุงามาศ

ราชาไทรบุรีที่เริ่มส่งต้นไม้ทองเงินนั้นเมื่อไร ต้องทวนต้นไปว่ามะโรงมหาวังสามาทังเมืองเมื่อไรเรื่องน

พันโท เจมส์ โล ท่านวดว่าจะมาถึงไทรบุรีใน ค.ศ. 1284 หรือ พ.ศ. 1827 เมื่อได้เค้คังนี้ก็ต่อก 70 ปีต่อมากทำสง จึงเป็นในราว พ.ศ. 1897 ตกอยู่ในแผ่นดินพระเจ้าอุทุมพร และในสมัยนั้นชาวไทรบุรียังนับถือศาสนาพุทธแบบมหายาน ซึ่งคงจะปะปนชินทิวัย มาเข้ารับอิสลามในครั้งวราชองค์ที่ 7 ซึ่งเดิมชื่อ พระองค์มหาวังสา แล้วเปลี่ยนเป็นสุลต่านมุซซาฟาร์ ซาห์ ประมาณ พ.ศ. 2078

ตามที่เขาเล่าว่า มะโรงมหาไพรสณฑ์ส่งโอรสท้าวไปครองสยามล้านช้างนั้นถ้าหารยาวลงเป็นเพียงเมืองหนึ่งเมืองใดในภาคใต้ก็น่าฟังอยู่ และจะรับกับตำนานเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งเล่าเรื่องแต่งแซกไปกินเมืองได้บ้างแต่เรื่องกลับกันเสีย ในครั้งหนึ่งละคร บังสะวัน หรือละครแขก มาแสดงที่ยะลานั้นเรื่องทศกัณฐ์มาแสดง ทำความกระวนกระวายให้แก่เจ้าหน้าที่ไม่น้อย และเคยทำความขุ่นเคืองแก่พระยานคร (น้อย) มาก่อนแล้ว กล่าวคือเมื่อกครั้งยกทัพไปปราบเมืองไทร ทราบว่าราชาไทรบุรีเป็นญาติกับราชาสยาม ก็สั่งให้เผาหนังสือตำนานนั้นเสีย เมื่อไม่นานมานี้ ตนกูอับลุ ราห์มัน อำนวยการสร้างภาพยนตร์เรื่องตำนานเมืองไทรบุรี แต่ไม่ได้ดูว่าดำเนินเรื่องตามที่เล่ามาหรือไม่

มีข้อนำใคร่ครวญอยู่นิดหนึ่งเกี่ยวกับชื่อราชทูตแห่งกรุงโรมซึ่งขึ้นต้นว่า “มะโรง” เพราะมาเจียดเข้าตำนานเมืองนครศรีธรรมราช ที่ว่าให้เมืองไทรถือตรางูใหญ่คือ มะโรงเป็นการบังเอิญหรืออย่างไร มีข้อที่น่ารู้เพิ่มเติมต่อไปว่า ลูกหลานวานเครือ ของทูตผู้นี้ได้ครอง

เมืองไท่สับช่วงต่อมาไม่ขาดสายจนถึงปัจจุบัน นับเป็น
สกุลวงศ์ที่เก่าแก่ที่สุด สุลต่านไท่บรูบีปัจจุบันชื่อ อับดุล
ฮาดีม มูอิตซิม ซาห์ ได้รับสมมติเป็นพระราชาธิบดีแห่ง
ประเทศมาเลเซียในเวลา

ที่ตำนานเล่าว่าราชทูตมาจากเมืองโรมันนั้น แต่
เมื่อฟังระยะทางเดินเรือแล้ว ไม่ได้ระบุว่าผ่านเกาะสิงห
เพล ฟันโท เจมส์ โล จึงหารลงว่ามะโรงมหาวังสำเนา
จะมาจากอินเดียฝ่ายใต้ที่ทันตะวันออก เช่นแคว้นกะลิงค
เท่านั้น ตามตำนานยังเล่าว่ามะโรงมหาวังสาสมรสกับ
หญิงซึ่งบิดาเป็นราชาแห่งพวก เคอระคาตีและฝ่ายมารดา
สืบเชื้อสายมาจากพวก Raksasa คือ รากษส และ
ภรรยาที่ร่วมเดินทางมาด้วย เมื่อมาถึงเมืองไท่ได้พบ
พวก เคอระคาตี จึงคงพูดกันรู้เรื่องและถือเป็นพวกเดียวกัน
จึงได้รับการต้อนรับอย่างดี ต่อมาครั้งส่งทูตไปถวาย
ต้นไม้ทองเงินก็ให้พวก เคอระคาตีนำทางอีก คงจะเป็น
เพราะรู้เส้นทางและพูดไทยได้ จึงมีผู้สันนิษฐานว่าคนพื้น
เมืองเดิมของเมืองไท่ที่เรียกว่ายักษ์ นั้นไม่ใช่ใครที่โหด
หากเป็นคนไทยนั่นเอง มีคนไทยผู้หนึ่งกล่าวกันว่ามะโรง
มหาวังสา นอกจากไม่ได้มาจากเมืองโรมแล้ว ยังไม่ได้
มาจากอินเดียด้วย ซึ่งเขาจะไปว่ามาจากอัสมั หรือ อาหม
นั่นเอง

ข้าพเจ้าเคยไปเที่ยวตามหมู่บ้านคนไทยในเมือง
ไท่มาบ้าง ณ ที่แห่งหนึ่งได้ถามคนสูงอายุผู้หนึ่งว่าได้มา
ตั้งถิ่นฐานที่นั่นตั้งแต่เมื่อไร ได้รับคำตอบว่าครั้งพระยา
ออกเขี้ยวซึ่งนานมากที่เคียว คือ ในตำนานเล่าต่อมาว่า
ราชวงศ์ที่ 4 แต่งงานกับหลานสาวของนางเมรีซึ่งเป็นยักษ์

แล้วมีบุตรด้วยกันชื่อ Maha Prit Aurya (อีกแห่ง
เขียน Ong Perita Aeria ไทยเรียกพระองค์มหา
บาทคาหงา) ซึ่งต่อมาได้ครองเมืองเป็นราชาลำดับที่ 5
ราชวงศ์นั้นโปรดเสวยแกงผักชื่อ Leecheh (มีผู้บอก
ว่าคือ สะปะ ที่ไทยเรียกว่าผักเปาะ) คราวหนึ่งพ่อครัว
ทำมีตบาคมีแล้วเสด็จหยดลงไปในแกง ราชาสวยอร้อย
กว่าทุกคราว คาคัตันได้ความว่าเพราะปนเลือด ตั้งแต่
นั้นมากให้ฆ่านักโทษและต่อมาถึงคนดี ๆ เขาเลือดใส่แกง
จึงมีเขี้ยวออกอกมา ราษฎรเรียกว่า Raja Bersiyong
แปลว่า ราชวงอกเขี้ยว ในที่สุดถูกถอดออกจากตำแหน่ง
(ถึงราชวงศ์ที่ 7 เขี้ยวคือสลาม สุลต่านปัจจุบัน เป็น
ลำดับที่ 19)

ในใกล้ ๆ เมืองไท่ทุกวันนี้มีเขาสูงตระหง่านอยู่
ลูกหนึ่งชื่อ Guming Jerai ก็ตั้งรอยกับที่วามะโรง
มหาวังสามาชั้นบนที่ Pulau Srai ไทยจึงเรียกว่าเมือง
ไท่ เคยตามชาวบ้านคนหนึ่งว่าต้นไท่เรียกว่าอะไร
เขาตอบฟังเสียงคล้าย ๆ "อีอมา" คงเพี้ยนไปจาก
Jerai เป็นแน่

เรื่องที่น่ามาเล่านี้ไม่แน่ใจว่าจะเกี่ยวข้องกับ
หลักฐานทางประวัติศาสตร์บ้างหรือไม่แต่เป็นการจับ
ปูมาให้เชื่อดูเถิด □